

ГУПСЫСЭ

BİRİNCİ YIL ÖZEL

Şubat
2021

12.
Sayı

ГУПСЫСЭ
ЗЫ ИЛЭС
НЫБЖЫМ
ИТЦ.

GUPSISE 1 YASINDA

21 Mayıs
1864

“Bir harf dahi olsa günlük okumanızı yapın.” der yazarlar. Sadece bir harf bile ilgi, cesaret ister. Peki ya yazmak?

Bir buçuk yıl kadar önceydi, dergi çıkarma fikrinin sinemize düşüşü... Anlaşamadık bazen, tartıştık. Çabaladık, vazgeçmemek için. Derdimizin farkına vardık, uzlaştık. Farkında olmasak da “yazar derdi” diye bir kavram vardı. Bu, kimisine göre paradır, belki şöhret. Yüce bir değer de olabilir: Kültür mesela, dini değerler ya da. Bizim derdimiz de kültürümüzü, hayat tarzımızı. Başladık bu işe. On, on beş genç ile.

İyi organize olmuş birkaç insan, onlarca insandan daha faydalı işler ortaya çıkarabilir. Biz, bir aradaydık. İyi de organize olmuştuk. Önümüze çıkacak her işi yapabilecek güçte, istekte olduğumuzu kavradık.

“Başlamak bitirmenin yarısıdır.” derler. **Kararlı bir şekilde; isteyerek, bilerek... İyi sonuçlar alınacağına inanarak başlamak.** İlk adımlarımızda tedirgindik. Farklı düşüncelerin, isteklerin peşindeydik. Oy çokluğu ile karar verdik birçok şeye: Logomuza, ismimize, yazacaklarımıza... Atacağımız çok fazla adım vardı. Uğraştık. Başarmak mı? Bilemeyiz. Ama çabaladık.

Logomuzu tasarladık, ismimizi belirledik. Önce bir manifestoyla amaçlarımızı yazıya döktük. Geldi sıra içerik hazırlamaya... Yazı yazma tecrübesi yoktu birçoğumuzda. Tecrübeli bir eğitmen bulduk kendimize. Kendisi de severek editörümüz oldu. Her hafta toplandık, eğitimler yaptık.

“Dergimizi hazırlarken farklı konularda, çok şey anlatmayı hedef edindik. Hakkında bilgi sahibi olmanızı arzu ettiğimiz konuları, sayfa sayılarını sınırlı ve yazı uzunluklarını kısa tutarak sizlere aktarmaya çalıştık.”

Maddi kaygımız hiçbir zaman olmadı. Okunmak için yazdık. **Mesele edindiğimiz konuların mesele edilmesini istedik.**

“Yazılarımızı dikkatlice okumanızı; arkadaşlarınızla, yakınlarınızla muhabbet ederken Gupsise dergisini de mesele edinmenizi temenni ediyoruz.”

Yıllardır bir arada olan arkadaşlar olarak, aslında birbirimizi bu işte tanıdık. Bazılarımızın ne kadar iş bitirici, yetenekli olduğunu gördük, sevindik...

Son olarak, bu süreçte her türlü destekleriyle yanımızda bulunan dernek büyüklerimize şükranlarımızı iletiyoruz.

Bir buçuk yıl önce “Bismillah.” dediğimiz yayın hayatında 12. sayımıza ulaştık. Allah nasip ederse devam etmek niyetindeyiz. Katkılarınızı bekliyoruz. Hoşça kalın, Gupsise’yle kalın.

Çerkeslerin Vatanı Kafkasya'nın Coğrafi Yapısı Üzerine Bir İnceleme

Kuşha Dimaze

Öz

Bir sürgün toplumu olan Çerkesler, sürgün tarihinden itibaren tüm dünyaya dağılmış ve günümüzde halen anavatanlarından uzakta yaşamaktadırlar. Siyasal konjonktürlerin değişmesi dolayısıyla anavatana –хэку (heuk)- gidenler olsa da Çerkeslerin çoğunluğu çeşitli diasporalarda yaşamaya devam etmektedirler. Diasporalarda yaşayan Çerkeslerin kendi halklarını, dillerini, kültürlerini unutmamak ve gelecek nesillere aktarmak adına kültürel bilinçlerini taze tutmaları en temel gereksinimlerindendir. Bu çalışmanın ele alınması da bu dürtüler vesilesiyle olmuştur. İbni Haldun'un "coğrafya kaderdir" düsturundan da yola çıkılarak halkların kaderini belirleme noktasında, üzerinde yaşadıkları toprakların konumunun, yer altı kaynaklarının vs. oynadığı etkin rolün de bilinmesiyle şahsımca okuyucuların zihinlerinde daha somut veriler oluşması amacıyla yola çıkılarak Kafkasya coğrafyasından başlanarak konu bütünlüğü sağlanmak istenmiştir.

Kafkasya Neresidir?

Çerkesler söz konusu olduğunda akla gelen ilk şeylerden biri olan Kafkasya, batısında Azak Denizi ve Karadeniz, doğusunda Hazar Denizi, kuzeyinde Maniç Nehri, güneyinde İran ve güneybatısında Türkiye'nin bulunduğu kara parçasının ismidir. Kafkasya tıpkı Anadolu gibi Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan bir köprü niteliği görmektedir. Daha ayrıntılı ifadesiyle Akdeniz- Ege Denizi- Marmara Denizi- Karadeniz- Boğazlar- Azak Denizi gibi iç denizlerden oluşan su koridorunun doğu ucunda bulunmaktadır. Ayrıca Karadeniz'e ve Hazar Denizi'ne akan Don, Volga, Tuna Nehirleri ile Avrupa'ya ve Nil Nehrinin Akdeniz'e dökülmesi dolayısıyla Afrika kıtasının kara parçalarına kadar kendisine yer bulmaktadır. Karadeniz ve Hazar Denizinin Akdeniz dolayısıyla Hint Okyanusuna bağlanması noktasında Fırat ve Dicle Nehirlerinin meydana getirdiği havzalar yardımcı olmaktadır. Toparlanarak şu söylenebilmektedir ki Kafkasya, "şimal- cenup, şark- garp" (kuzey- güney, doğu-batı) bölgelerinin birleşmesi ve Asya, Avrupa, Afrika kıtalarının kolaylıkla etkileşimde bulunması noktasında önemli bir konumda yer almaktadır (Hotko, 2015: 21; Kocalar & Üstün & Alan, 2018: 153; Berkok, 1958: 2).

Coğrafi şartlar nedeniyle bölge, Kuzey Kafkasya ve Güney Kafkasya olarak ikiye ayrılmaktadır. Kuzeybatı yönünden güneydoğu yönüne doğru sıralanan takriben 1500¹ km uzunluğundaki Kafkas Sıradağları bu isimlendirmenin nedeni olmuştur. Kara parçalarının vatan olarak anılabilmesi için gerekli olan ilk unsur pek tabii insandır ve burada tüm "Kafkasya toprakları için Adigelerin vatanı demek mümkün müdür?" sorusu akıllara gelmektedir. Bölgede bulunan pek çok Kafkas halkının içerisinde Adigelerin yaşadığı kısım, bahsedilen Kafkas Sıradağlarının kuzeybatısında bulunan bölgeyi kapsamaktadır. Konumuz ile ilintili olarak daha sık kaleme alacağımız Kuzey Kafkasya bölgesi batıda Azak ve Karadeniz, doğuda Hazar Denizi, kuzeyde Kalmukya ve Ukrayna, güneyde ise Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'a sınırı olan bölgeyi kapsamaktadır. Deniz boyu uzanan sıradağlar ve doğal limanlar dolayısıyla bu bölge Kafkasya'nın denizler ile en çok haşır neşir olan bölgesidir. Kafkasya'yı, pek çok kola ayrılarak besleyen en zengin su kaynağı da Kuban Nehridir. Kuban Nehrinin yanı sıra büyüklü küçüklü pek çok akarsuyun da varlığından söz edilebilmektedir. Yüksek Kafkas Dağları yıllar boyu bu nehirleri besleyen nehirler için kaynak olmuştur (Hotko, 2015: 12-15; Özden, 1999: 3; Berkok, 1958: 2-5).

Kafkasya'nın içinde bulunduğu koridor, tarih boyunca insanların yaşamak için su kenarlarını seçme açısından önem arz etmektedir. Bu sebepten ki bu bölgeler her zaman talep görmekte ve siyasal emellere alet edilmek üzere kullanılmak istenmektedir. Herkesçe bilinen Rusya'nın sıcak denizlere inme politikası noktasında Kafkasya her zaman hedef noktada bulunmuştur. Coğrafyaların üzerinde yaşayan insanların hayatlarını pek çok konuda etkilediği bilinmektedir. Burada coğrafi psikolojiyi sayabiliriz. Öyledir ki kendi aralarında kullandıkları selamlaşmalarda bile hal hatır sormanın yanı sıra savaşabilecek kadar iyi olup olmadıklarını sormuşlardır. Doğal kaynakların zenginliği, jeopolitik konum ve hatırı sayılır diğer unsurlar dolayısıyla hep hedefte olan Kafkasya'nın halkları her zaman savaşa ve harekete açık, vatanperver insanlar olmuşlardır. Bu nedenledir ki önümüzdeki sayılarda elealacağımız yüzyıllar süren mücadeleler yaşanmıştır.

¹Farklı kaynaklarda farklı rakamlarla karşılaşmak mümkündür.

Kaynakça
Berkok, İ. (1958). Tarihte Kafkasya. İstanbul: İstanbul Matbaası.
Hotko, S. (2015). Çerkeslerin (Adigelerin) Tarihi. İstanbul: Arpa Yayıncılık.
Kaya, Y. (2015). Çerkesler –I- Tarih- Mitoloji- Gelenek (I. Baskı). İstanbul: Dahi Yayıncılık.
Kocalar, A.O. ve Üstün, Y. M. Ve Alan, M. (2018). Nüfusu Yok Olmaya Yüz Tutmuş Bir Cumhuriyet: Adigey. Marmara Coğrafya Dergisi, 37, 152-166. Şubat 8, 2021, Dergipark.
Özden, E. (1999). Kuzey Kafkasya Ve Kafkaslılar. Aydın Kuzey Kafkas Kültür Derneği Bülteni, 1(1), 3-5.

Üniversite Anısı

Anlatan: Jage Sami

Yazıya Aktaran: Jage Müberra

Eski ve yeni yaşam şartları hakkında sohbet ettiğimiz zaman babam Jage Sami'nin anlattığı kendi üniversite zamanlarından tatlı bir bölümü sizlere aktarmak istiyorum.

Beşevler'de tam göbeğin orada bir binada Düzceli bir profesör vardı. Haydar amca. Haydar Taymaz. Onun oturduğu binanın en altında kapıcıya ayrılmış, çok küçük bir daire vardı. Normal bir ailenin yaşayabileceği bir yer değildi ama biz o zamanlar kalabalık bir grup olarak birkaç yılımızı orada geçirdik. İki odalı, tavan yüksekliği 2.5

m'den daha düşük elini kaldırırsan rahatlıkla tavana değebildiğin küçücük bir evdi. Oldukça az gün ışığı alabiliyordu, sadece yukarıda küçük bir penceresi ve arkaya açılan kapısı vardı o kadar. Orada bizden önce Düzceli ağırlıklı olarak Çerkes arkadaşlar oturuyorlardı. Onların üçü aynı zamanda mezun olup gittiğinde, evde mevcut olan iki kişinin yanına ben eklendim. Benden sonra arkadaşlardan birinin abisi İzmir'den, benim yeğenim ve kardeşim Kayseri'den Ankara'ya geldiler ve bizimle beraber kalmaya başladılar. Normalde o küçük iki odada 6 kişi kalmazdık, yer yoktu ama biz ranzalar yaptık böylece kapasiteyi artırdık ama tavan alçak olduğu için üst ranzada yatan neredeyse kafasını vururdu tavana. Bütün binanın kalorifer sistemi de o evden geçiyordu, kalın kalın bir sürü boru vardı. Biz o boruların üstünü hep kitapla doldururduk, kitaplık gibi kullanırdık. Bir şekilde kaldık işte.

Beşevler'in şöyle bir özelliği vardı. Tam Gazi Üniversitesi fakültelerinin ve Ankara İlahiyat'ın merkezinde, öğrenci sayısı fazla, ulaşımı kolay ve Çerkeslerin birbirini tanıdığı bir yerdi. O ev eskiden beri bilindiği için biz orada otururken Gazi'den, çevreden Çerkesler gelir kalırlardı, samimiyet kurmuştuk. İşte öğlen boş kalan, dersini bekleyen, otobüsüne yetişemeyen bizde otururdu. Biz de okuldan çıkıp geldiğimizde hep evde birileri olurdu. Gece geç olduğu için evine gidemeyenler de kalırdı bizde. Bazen dört kişi yatardık, yedi kişi kalkardık. Anahtar hep kapının üst tarafındaydı, bilirdi. Öyle gelenlerle gidenlerle beraber keyifli zamanlar geçirdik. Kardeşim Tekin yemek yapmayı severdi, yemeklerimizi daha çok o yapardı. O evde Çerkeslere iftar bile vermiştik, belki 20 kişiye. Yani normal şeylerdi bizim için bunların hepsi. Aslında oldukça zor şartlarda yaşıyorduk ama keyifliydik, muhabbet vardı aramızda. Biz bunları 1980 başlarında yaşadık. Siz şu anda hem böyle zorluklara katlanıp hem de böyle güvenle, sevgiyle, mutlulukla yaşayabilir misiniz, bilmiyorum.

Doğu ve Orta Karadeniz'in Kavim ve Lisanları

Gonepşey Janbek

Bu çalışmada Karadeniz bölgesinin Orta Karadeniz ve Doğu Karadeniz bölümlerinde günümüzde yaşayan kavimler ve bu kavimlerin konuştukları diller ele alınmıştır.

Gürcüler ve Gürcüce: Türkiye Gürcüleri Gürcistan'daki soydaşlarının aksine Müslümandır, kendilerini Gürcistan Gürcülerinden ayırmak için "Çveneburi" demektedirler. Bir kısmı Anadolu yerlisi (Artvinliler) olmakla birlikte bir kısmı Osmanlı-Rus Savaşları [1828-29 ve 77-78 (93 Harbi)] neticesinde Anadolu'ya göç etmişlerdir. Gürcü dili (Kartuli Ena / Çveneburi Ena) Güney Kafkas dillerindendir ve Lazca, Svanca ve Megrelce ile akrabadır. Ağırlıklı olarak Artvin'in Borçka, Şavşat ve Murgul ilçelerinde konuşulmaktadır. Bunun yanında Artvin'in diğer ilçelerinde, Ordu'nun Ünye ve Fatsa ilçelerinde, Samsun, Giresun, Tokat ve Amasya illerinde Gürcü yerleşimleri ve bu dili konuşan Gürcüler mevcuttur.

Lazlar ve Lazca: Doğu Karadeniz'in yerli halklarından. "Lazuri Nena" denilen Lazca, yoğun Laz yerleşimlerinin bulunduğu Rize'nin doğu ilçelerinde (Pazar, Ardeşen, Fındıklı, Çamlıhemşin) ve Artvin'in Arhavi, Hopa ve Borçka ilçelerinde konuşulmaktadır.

Rumlar ve Pontusça: Pontus Rumları Trabzon merkezli bir etnik topluluktur. Bugün bu kavim genel olarak asimile olmuş yahut da göç etmişlerdir. "Romeyika" denilen dilin Grek (Yunan) dilinin en orijinal hali olduğu dilbilimciler tarafından saptanmaktadır. Romeyika Trabzon'un ağırlıklı olarak Çaykara ve Dernekpazarı ilçeleri olmak üzere diğer ilçeleri dahil 50 civarı köyde konuşulmaktadır.

Hemşinliler ve Hemşince: Hemşin Ermenileri diğer soydaşlarının aksine Müslüman bir topluluktur. Karadeniz bölgesinde Doğu Hemşinlileri ve Batı Hemşinlileri olarak iki gruba ayrılmaktadırlar. Doğu Hemşinlileri Artvin'in Hopa, Kemalpaşa ve Borçka ilçelerinde yaşamakta ve Hemşin dilini konuşmaktadır. Batı Hemşinlileri Rize'nin Çayeli, Pazar, Ardeşen, Hemşin, Çamlıhemşin ve Fındıklı ilçelerinde yaşamaktadır. Rizeli bu grup ana dillerini unutmuş vaziyettedir, ancak kendilerine özgü, içinde Hemşince kelimelerin bulunduğu bir Karadeniz Türkçesi ağızyla / şivesiyle konuşmaktadır. Bu iki Hemşin grubunun haricinde bir de Kuzey Hemşinlileri denilen üçüncü bir grup vardır. Apostolik Hristiyan olan bu topluluk Hemşin'i terk edip Samsun, Ordu, Giresun ve Trabzon'a, Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde de Abhazya'ya, Çerkesya'nın sahil kentlerine ve bir kısmı da Ermenistan'a göç etmişlerdir. Ana dillerini konuşan bu grup gittikleri yerlerde basın faaliyetlerinde de bulunmaktadır.

Abazalar ve Abazaca / Abhazca: Çok daha öncelerden beri göçler yaşansa da Abhaz ve Abazaların kitleler halinde Osmanlı topraklarına gelişi Ruslar tarafından 1860'lı yıllarda ve 93 Harbinin akabinde sürgün edilmesiyle vuku bulmuştur. Aynı soydan gelen bu iki grup göç/sürgün öncesi yaşadıkları kültür ve coğrafyaya göre Abaza ve Abhaz olarak iki ayrı isimle anılırlar. Abazalar Çerkesya topraklarından sürgün edilmiş ve bugünkü akrabaları Karaçay-Çerkes Cumhuriyetinde yaşayan, Aşuva-Aşkarıva da denilen topluluktur, dilleri Abazaca olarak adlandırılır. Abhazlar ise Abhazya'dan gelen, konuştukları dil Abhazca olarak adlandırılan ve endoetnonimleri¹ Apsuva olan topluluktur. Ancak Türkiye'de bu iki topluluk da genellikle topyekun Abaza ismiyle anılmaktadır. Bugün Türkiye'nin pek çok yerinde yaşayan Abazalar ele aldığımız coğrafyada Orta Karadeniz'de Samsun, Tokat, Çorum ve Sinop'ta yaşamaktadır.

Abhazca (Apsva/ Apsua bızşva) daha ziyade Türkiye'nin batı taraflarındaki illerde (Ör. Düzce, Sakarya, Kocaeli, Bursa, Kütahya, Eskişehir) konuşulmakta olup Abazaca (Abaza bızşva) Orta Karadeniz'de ve yakınındaki İç Anadolu illeri Sivas ve Yozgat'ta konuşulmaktadır.

Çerkesler ve Çerkesçe: Çerkesler keza Ruslar tarafından soykırıma uğrayıp 1860'lı yıllarda yurtlarından sürgün edilen Kafkasyalı bir kavimdir, endoetnonimleri¹ Adige'dir. Türkiye'nin pek çok yerinde Çerkes yerleşimleri mevcuttur. Ele aldığımız coğrafyada Orta Karadeniz'de Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya illerinde Çerkes yerleşimleri bulunmakta ve Çerkesçe (Adigebze/Adıgabz) konuşulmaktadır.

¹ Topluların kendilerine verdikleri isim.

Kaynakça:

Index Anatolicus / Nişanyan Yer Adları Envanteri (nisanyanmap.com)
Gökdağ, Bilgehan. Doğu Karadeniz'de Konuşulan Diller ve Türkçe ile Etkileşimleri. Karadeniz Araştırmaları Dergisi, Sayı 31, 111-114. S.
Karam Araştırma ve Yayıncılık: 2011
Yılmaz, İsmail Güney. Doğu Karadeniz'in Dört Otokton Dili İçin Kısa Sözlükçe. 14.02.2010. fikirkarargahi.com/dogu-karadeni-

*Tink!

Kettle'in sesiyle yaslandığım tezgâhtan doğrulup, suyu, kaşık kaşık granül kahve doldurduğum büyük kupaya yavaşça döktüm. Kahvemi alıp, ayağımdaki terlikleri sürüyerek odama ilerledim. Çalışma masama geçip bilgisayarımın açılmasını beklerken, kupayı, masadaki kurumuş kahve izine hizalamaya çalışıyordum. "Bir bardak altlığı mı alsam?" diye düşünürken, annemin kapıdan kafasını uzatmasıyla gülümsedim. "Sen daha uyumuyor musun?" diye sordu. Kaşlarımı kaldırıp, kafamı sağa sola sallarken, "Bitmedi ki daha, yat sen. Hadi Allah rahatlık versin." dedim. Gece sessizliğe gömülmeden önce duyduğum son şey annemin koridorda ilerleyen ayak sesleriydi.

Yeni bir Word dosyası açtım. Normalde yazılarımı calibri, 11 punto ve sola hizalı bitirir, sonradan düzenlerim. Rahatlatıcı! Bu kez tüm ayarlamaları yapıp başlamak geldi içimden. Ve genelde bir şeyle uğraşırken yanımdaki içeceği sıcak içtiğim vaki değil, bu kez "Aman kahvem soğumasın!" diyerek kupayı yarılardım. Zihnim, zaman kazandıracak tüm küçük hilelerini kullandı, artık başlamam gerekiyor.

Günlerdir hafızamı zorlayıp gidiyorum, o ilk güne; seni çıkarmaya karar verdiğimiz. Bazılarımızın lise hayaliydin sen, heyecan verici! Bazılarımızın da daha önce deneyip yarı yolda bırakıldığı hüznünlü bir tarafın vardı. Seni, hayatıyla ilgili aldığı radikal kararların arasına sıkıştırmış, sana, tüm bu farklılığa alışmaya çalışırken vakit ayıran fedakârlarımız vardı; güzel temennileri ve sözlü destekleriyle onlara eşlik eden ayran gönüllülerimiz; çok isteyip bir türlü aramıza katılamayan ama kadraji seni hep en güzel halinle gösterenlerimiz; aramıza sonradan katılıp bugüne kadar istikrarla çok güzel işler yapanlarımız da. İsmine ilgili yaptığımız tartışmalar... Kapakta adının yazacağı yeri oylamayla belirlediğimizi biliyor muydun? Hem de diğer seçenek-ten bir oy farkla seçildiğini? Aramızda öyle heveslilerimiz vardı ki, "Herkes her ay 2 sayfa içerik hazırlarsa, 30 sayfalık bir dergi çıkarabiliriz." gibi basit bir hesaplama ile hedef koyup, diğerlerine bu fikri lanse etmek için canla başla mücadele verdiler. Sonra herkese dert olan sayfa geçişlerin... Beğenip destekleyenler bile bu konuda ilk başlarda başarılı olamadı, seni dakikalarca evirip çevirdiler. İlk sayı ile beraber düşüp bir türlü çıkmadığımız reklamını yapma; dernekte düzenlenen sergi-ye gelen insanların ellerine tutuşturup seni tanıtmaya telaşımız... Her ay yazılarımızı inceleyip tecrübesini esirgemeyen hoca-mızın desteği...

"Gülü seven dikenine katlanır." derler ya. Gül sendin, diken senin dışındaki her şeydi bazen. Kanayan yerlerimizi tebessüm-müzle saran da, düştüğümüzde kaldıran da yine kendimiz olduk çoğu zaman. Yergi kültürünün bu denli gelişmiş olduğunu seninle fark edenlerimiz şaşırıldılar bu hale. "Gereksiz" kavramına münferit onlarca anlam yüklenebileceğine ve bu kavramın belinin, bunları taşırken asla bükülmeyeceğine, aksine bizi yıldırma için karşımızda dimdik durabileceğine seninle bir kez daha şahit olduk. İnsanlara ulaşmak, dünya üzerinde ayrışılan onca konu arasında hemfikir olabileceğimiz bir tek konu, tek cümle bile olsa bunun peşine düşmelidir insan. Hayatında ilk kez tasarım yapmayı denemiş ve zorlansa da başarmış, sen bir ay bile aksama diye aynı sayıda üç içerik hazırlamış, birbirinin kişisel editörü olup yazı revize etmekten gece uyuyamamış, yapılan röportajları yazıya dökmek için iş bölümünü bir kenara bırakıp elini taşın altına koymuş, sayfaların özgün görünsün diye hayal gücünün sınırlarını zorlayıp parlak fikirler ortaya atmış, sosyal medya hesaplarında paylaşılacak üzere her yazı için ayrı gönderi hazırlamış birkaç gencin tek amacı da buydu zaten.

Önümdeki boş sayfaya bakarken derin bir iç çekip arkama yaslandım. Rafımdaki dergilerin arasından ilk sıradakini çıkardım, 1. sayını... Ekranın önüne koydum. Nasıl da yıpranmışsın! "Ne diyorsun, hangisinden bahsetmeliyim?"

...

*Zzzzz... Zzzzz... Zzzzz... (Telefon titreşimi.)

Kafamı masadaki kollarımdan kaldırıp gözlerimi kırıştırdıktan sonra telefonu açtım. "Hayırlı sabahlar. Uyandırmadım inşallah? Heyecandan gece uyuyamadım da. Merak ettim, hazırladın değil mi?" dedi telefonun diğer ucundaki, neşeli ve enerjik ses tonuyla. "Günaydın, hazır hazır merak etme." dedim, bir taraftan gece hazırladığım yazıyı yazıcıdan çıkartırken.

Birkaç saat sonra kahvaltımı yapmış, takım elbisemi giymiş, tüm ekip arkadaşlarımla beraber konferans salonunun en ön sırasında otuyordum. Çağrıldığımda elimdeki konuşma metnini oturduğum koltuğa bırakıp çıktım sahneye.

"Hepinize, sabırlı, özverili ve istikrarlı bir emeğin ürünü olan Gupsise dergisinin 10. yıl dönümünde bu mutluluğu ve gururu bizimle paylaştığınız için teşekkür ederim. Hoş geldiniz..."

“Хэкум кыклар си адэшхуэм й адэрщ мэзан жьари. Абы и гуащэ гъазэ дахэ хуабжью цыхухэм пщлэ хуащлэ, ягъэлаплэу, гулътэ илэрэ, цыхуугъэри зилэ зы бзылхугъэрт. Гъатхэм къяужэр тафэм дэклхэти я ащхэр ягъэхуу, къхуей хахынуэм хахыу, мэзитклэ тесхэт. А гъэмахуэм зыми зэран къримыту, зэ утыку кыхьамэ зэ кьодыжу зы блэ ялъэгъуащ цыхухэм. Зы махуэ гуэрым цыкыхэр ди нанэр шылажъэ унэм щалъэгъуэ блэр яукыну йужь йхьащ. Ямыукыфу, къэгъэгубжауэ бжэм зыкъритлэу шытыт блэр. Шэм лъатэ хиклауэ, къхуейр хихыну кыщыкыуэм й бжэ щыхьэплэм лүлэ блэр йлъагъури, нанэр цыкыхэм "Сыт щхьа зэран зимылэ псэущхьэм йужь фихьа?" жилэри яхуэгубжъащ.

Езыри унэм щлэмышьамэ къхуейр лей хъунут. Тарыкь сурэм еджэурэ блэм блэкыри, и лухури иухыху ээпимгъэуу еджащ. Блэри зытлэкыу шыта нэуыжь лукыжащ. Зэзэмызэ ялъэгъуаи зыми зэран кыыритакъым, цыху цыкыуи нанэ жилам блэклакъым.

Си адэмрэ, си нанэмрэ, си адэклэушхэм мыбы ихьыбарыр къапсэлэ куэдрэ зыхэсхашь.” Дадэ псэлъэныр зэриуху си анэмрэ си адэр зэплъыжащ. Сыту гъэщлэгъуэн, сыту плэрэ тарыкь сурэм кыкыры жалэри кърлэн лъаплэр зылухыри еджахэщ.

"Дэтхэнэ зы цыхуи плъыр (хъумахуэ) илэклэ" (Тарыкь, 4).

"Мы айатыраш мыбы щхьэпар. Сыту лиманыщхуэрэ, щлэныгъэшхуэрэ ялэ. Йыджырей алим куэдым мыр ящлэнкъым. Ди нахьыжхэм, ди лъэпкъым хэкум кыраха бзэри, хабзэри шлэныгъэри даурэ дыгъакыуэда, даурэ дылэщлэкла. " Жилэри си адэ мыпсэлэжу шысашь зыкъомырэ.

"Anavatandan dedemin babası gelmiş, Mezan adında. Hanımı ise Ğaze Dahe insanların saygı duyduğu, değer verdiği, nereden nasıl davranacağını çok iyi bilen zeki bir kadınmış. Baharda köylüler yaylaya çıkar, hayvanlarını otlatır, peynirlerini yağlarını yapar iki ay yaylada kalırlarmış. O yaz bir görünüp bir kaybolan ama kimseye de zararı olmayan bir yılan görüyorlarmış. Bir gün nenemizin yayla evinde gördükleri yılanı öldürmeye kalkışmışlar ama öldüremedikleri gibi bir de yılanı kızdırmışlar. Yılan evin kapısında yatıyor, kimse de eve giremiyorlarmış. O sırada peynir yapmak için süte maya katmış nenemiz, başını dikmiş kapıda bekleyen yılanı görünce çocuklara kızmış. "Kimseye zararı olmayan hayvandan ne istiyorsunuz, niye - kızdırdınız?" diye hepsini kovmuş oradan.

Kendisinin peynir bozulmadan eve girip peyniri süzmesi gerekiyormuş. Tarık suresini okumaya başlamış. Sureyi okuyarak içeri girmiş. Kapıdaki yılan hiç dokunmamış. İçerideki işini bitirene kadar okumaya devam etmiş. Yılan biraz beklemiş sonra da ortadan kaybolup gitmiş. Zaman zaman yılan yine görünmüş ama neneden korkan çocuklar yılanı dokunmamış, yılan da kimseye zarar vermemiş. Babamı, nenemi, amcalarımı bu haberi anlatırken çokça duydum."

Dedem sözlerini bu şekilde bitirince annemle babam birbirlerine baktılar. "Ne kadar ilginç, muhteşem bir olay. Acaba bu Tarık suresindeki sır nedir, anlamı nedir?" dediler ve Kur'an'ı Kerim'i açıp okudular.

" Bütün nefislerin üzerinde mutlaka muhafız (koruyucu, gözetleyici) vardır." (Tarık, 4).

" Demek ki sır bu ayette saklı. Ne kadar büyük imanları varmış, ilimleri varmış. Şimdiki kendini alim sanan pek çok kişi bunu bilmez. Atalarımızın, milletimizin vatanlarından getirdikleri dilimizi, habzemizi, ilmimizi nasıl da kaybettik, nasıl da sahip çıkamadık, yazık." diyen babam uzunca bir süre üzüntüyle konuşmadan oturdu.

ИАРБАН ЕИХА ИГЭГЭОУ

Сарион Ғаркьыл

Сара зегьы сыриааиуеит, шәызбылуеит зегьы, -хәа аехәара ишағыз, азы лақәтәан илеихәлацәеит амца. Шьта аехәара иалагеит азы:

- Сара исиааиуа дыказам, ижәымбеи амца иазызуз! Амра кацеиуа иаацәыртдын, шыбжьонынзагьы изымнеит азы- илышьтаба ицеит. Шьта амра аехәара иалагеит:
- Сара исиааиуа дыказам! Сыгәгәоуп сара!.. аехәара ишағыз, аңтақәа аахылан, амра рцәахит. Иахьагьы икам, уатцәгьы икам.
- Цта оумажәқәак рақәзаап, убо-о-о! -рхәо иалагеит. Ус-ус аңтақәагьы аеырцагьара рысит:
- Хара -хара хауп! Ижәымбои, амра дузза такны ишхамоу?!. Җнак иаацәыркьан аңша гьы, аңша хага, аңтақәа зегь ааизыхәхәаны, ашьхақәа ирхырганы, наҕ цьара иаманы ицеит. Лассаамта иказамызт аңтақәагьы аңшагьы.
- Еибарцсызар калап арт, - ирхәо иалагеит цьоукы.
- Мап, еибашьуеит уажәгьы, иаиааиуагьы макьана деилкаазам, -рхәон егьырт. Ус шыказ, җнак ашьхақәа ирхытцны аҗаанахеит аңша гьы.
- Аа абар иахьыкоу аиааира згазгьы! Аха инаңшызар, аңша иашьталаны иааиуан аңтақәагьы. Нас, иарбан еиха игәгәаз?.. Уи иахьагьы еилкаазамкәаны икоуп.

HANGİSİ DAHA GÜÇLÜ

Sarion Tar'kil

"Ben herkesi yenerim, hepinizi yakarım" diye ateş kendini överken su ateşin üzerine oturup onu söndürdü. Bu sefer su övünmeye başladı:

- "Beni yenecek kimse yoktur, gördünüz mü ateşe ne yaptığımı!" Güneş her yeri kavurarak ortaya çıktı ve öğlene yetiştirmeden suyu kuruttu gitti. Bu kez de güneş övünmeye başladı:
- "Beni kimse yenemez! Güçlüyüm ben!.." diye övünürken, hava bulutlandı ve güneşi sakladılar. Güneş günlerce ortalıktan kayboldu.
- "Acayip bulutlar bunlar görüyor musunuz!" demeye başladı herkes. Böyle böyle giderken bulutlar da kibirlenmeye başladılar:
- "Biz- bizleriz! Görmediniz mi dev gibi güneşi hapsettiğimizi?!" Birgün ortaya güçlü, deli bir rüzgar fırladı ve bulutların hepsini önüne katıp dağların arkasına alıp götürdü. Ortalıkta bir süre görünmedi bulutlar da güçlü rüzgar da.
- "Birbirlerini öldürdüler galiba bunlar" demeye başladı birileri.
- "Hayır, hala savaşıyorlar şimdi de, kim kazanacak henüz belli değil" diyorlardı başkaları. Öyleyken bir güçlü rüzgar dağların üzerinden aşip gelmeye başladı.
- "Aa işte zaferi kazanan burda!" Ama baktılar ve gördüler ki rüzgarın arkasından bulutlar da gelmekteydi. O zaman hangisi daha güçlüydü?.. Onu bugüne dek kimse anlayamadı.

Sizden Gelenler

HABAT SELMA

Gupsise dergisi benim okumaktan çok keyif aldığım bir dergi oldu. Her ay içerisinde gerçekten ilgi çekici içerikler yer alıyor. Gençlerin çerkes kültürünü bu denli araştırması, çabalaması beni çok mutlu ediyor. Yeni bilgiler öğreniyorum. Ayrıca içerisinde yer alan zevkli ve farklı yazıları okumak ilgi uyandırıcı. Bu dergiye bu kadar çok emek verildiğini ve üzerinde düşünüldüğünü görmek beni çok heyecanlandırıyor. Daha önce bu tarz bir dergi okuma fırsatım olmamıştı. Benim için çok büyük bir mutluluk. Günümüz gençlerinin kendi kültürlerine olan ilgilerini ve çalışmalarını görmek umut verici. Bu dergiye emek veren gençlerin heveslerini ve istikrarını kutlarım ve tebrik ederim.

ABAZEKHE YUSUF

Harika bir çalışma . Sizi tebrik ederim. Ama bu tür işlerde en önemli konulardan biri de süreklilik . Umarım sürekliliği uzun yıllar sağlarsınız. Başarılarınızın devamını dilerim!

MERETIKO NAZMIYE

İç içe yaşadığımız farklı toplumlarda kültürümüzü tanıtmanın önemli olduğunu düşünüyorum

Sürgün ve soykırım darbesi almış bir halk olarak dağıldığımız yerlerde asimilasyona inat, kültürümüzü korumak ve yaşatmak adına sesimizi duyurmak ve Çerkes kültürünü doğduğu yerlerden başka yerlere taşımak ve insanlığa katkıda bulunmak bir idealizmin ta kendisi olsa gerek!

Çocuklarımızın büyük bir hevesle ve zor şartlarda **Gupsise Dergisini** çıkarıyor olmaları bir kez daha kültürümüzün, hoşgörü ilgi ve sevgi ile nasıl da gelişip, zenginleştiğini ve sürececeğini kanıtlamıyor mu?

Kültürümüzü tanıtmaya çalışan bu kardeşlerimizin faaliyetlerinin gelecek kuşaklara aktarılması, bu çalışmalarla kültürümüzü yaşatmaya çalışmalarını tüm kalbim ile destekliyor başarılarının devamını dilerim.

Pandeminin Bize Kattıkları

BIZE ÖZEL

Birçok derneğimiz canlı yayınlar düzenledi, dijital platformlarda içerik üretti. Bu durum "TRT Çerkes'in açılmasını beklemeye gerek var mı?" dedirtti.

Şimali Kafkas Derneği, KAFFED, Ankara Çerkes Derneği ve pek çok Çerkes/Kafkas kurumu online ana dil kursları açtı. Anadolu'nun farklı coğrafyalarından birçok insan ana dilini online eğitimle öğrenme imkanı doğdu.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kafkasya Araştırma Topluluğu (Omükaf) internet sitesi kurdu. omukaf.com adresinden bizi ilgilendiren güncel konular, akademik yazılar ve daha fazlasına ulaşma şansı tanıdı.

Şimali Kafkas Derneği iki yıldır her cuma akşamı gerçekleştirdiği "Adıgebe (Çerkesçe) meal okuma ve anlama" etütlerini Kafkasya'ya açtı. Program Nalçık ve Maykop'tan katılımcılarla her haftanın perşembeyi cumaya bağlayan akşamları birer saatlik dersler halinde gerçekleştiriliyor.

Online eğitim imkanı doğdu. Ankara Çerkes Derneğinin gerçekleştirdiği, Çerkes akademisyenlerin (Zeynel Abidin Besleney, Murat Topçu, Erdoğan Boz) dersler verdiği online akademiye keza farklı farklı coğrafyalardan çok sayıda kişi katıldı.

GENEL

Evde yapabileceğimiz her şeyi denedik. Bir ara hepimiz seftik. Sonra ressam olduk. Ev egzersizlerini de eksik etmedik.

Uzaklar yakınlaştı, yakınlar uzaklaştı. İstanbul'dan Uludağ'ı gördük ama yan komşumuzu göremedik.

Ailemizle daha çok vakit geçirme şansımız oldu. Ailenin değerini anladık.

İnsanlar yıllardır görüşmediği kişileri arayıp sordu. Birbirimizin kıymetini anladık.

Şehirler cazibe kaybetti, her şeyin özü olan toprağın önemini anladık.

Bağışıklığımızı güçlendirmek için neler yapmadık, neler tatmadık... Sağlığın önemini anladık.

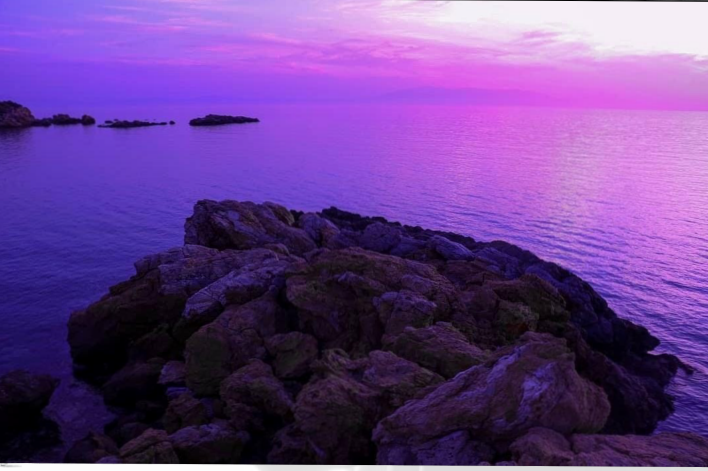
AYBÜKE'NİN FOTOĞRAFYASI

Thakhago Aybüke

Çiftçi

Uzunyayla'da her Çerkes gencinin fotoğraf çekildiği uçsuz bucaksız tarlalarda kuzenlerim ile birlikte bir çekim yapma kararı almıştık. Her yerimiz kaşınıyordu. Bir yandan da Yahya Dayı'nın ekinlerini ezmek için gayret ediyorduk. Çekim çok başarılı ve güzel geçmişti. Fotoğrafa her baktığımda özlem duyarım.

Cümbüş

İzmir'in muazzam denizi ve terapi gibi gelen gökyüzü. Fotoğraf çekerken renklere hayran kaldığım harika günün anısı.

Özgürlük Özlemi

Özgür olmanın önemini daha iyi anladığımız karantina günlerinde evin balkonundan çekilmiş bir fotoğraf.

Saklandık

Şımarıklığın ve doyumsuzluğun kötü bir sonucu olan covid-19'u anlatmaya çalışmışım. Virüs ilk ortaya çıktığında doğa kendini yeniliyor söylemlerine fotoğrafçı bakış açısıyla bir şeyler katmaya çalışmışım.

Telaşa Direniş

Konya gezisi esnasında sıcak havanın bizlere sürprizi ile yağmur yağmaya başlamıştı. Esnaf sakince dükkanlarının önüne çıkıp yağmur kokusunu içine çekerken çarşıdaki müşteriler sığınacak yer arıyordu. Bu adam ise önceden tahmin etmiş olacak ki elindeki şemsiyeyi sakince açıp yoluna devam etmişti.

Masum Bakış

Ankara Kalesinin yakınlarında bulunan eski döküntü evlerin ve sokakların arasından fotoğraf çekerek ilerlerken kilitli bir avlunun ve demir parmaklıkların ardından kafasını yavaşça bana çeviren ve dakikalarca masum masum bakan, ardından aldırış etmeden uyumaya devam eden kedi. Fotoğrafı çekmeden önce bakışlarımla onu sevdiğimi hatırlıyorum

Bir Dügüncü Anısı

Anlatan: Wazba Feyzullah

Yazıya Aktaran: Wazba Abdulkadir

Yozgat'ın Aydıncık ilçesine bağlı Mercimekören köyü, Abazaca ismi ile Tramkıt...

Yıl 1986, Ocak ayının sonları... Komşumuz oğlunu evlendirecekti.

Düğün sahibi evleri tek tek gezip danişik için köylüleri davet etti. Bu davete her hanenin büyüğü iştirak etti. O gün, örfetendir, lokum (Türkiye'de pişi derler) yendi. Sohbet edildi. Ziyafet edildi.

Ziyafetten sonra sıra düğün Thamadesi seçmeye geldi. Bu işleri bilen, sözüyle, susuşuyla ve duruşuyla insanlarda etkili olan bir büyük seçildi. Kaç kişi düğüne gidecek kaç kişi köyde kalacak gibi hususlara o karar verecek, kafilenin durumundan, hazırlıklardan, hediyelerden haberdar olacak; kısacası düğünü yönetecekti.

Gelin getireceğimiz köy: Çorum'un Ortaköy ilçesine bağlı Karadağ... Oruçpınar olarak da bilinir. Bir Abzeh köyü...

Karar verildi, gün belirlendi. Perşembe günü bayrak dikilecekti. İki otobüs ve bir taksi gelin almaya gidecekti.

Kader bu ya, çarşamba günü öyle çok kar yağdı ki değil otobüsle bir yere gitmek, dışarıda yürümek; bir evden diğer eve geçmek bile mümkün değil. Karadağ da rakımı yüksek bir köy, gitmek imkansızdı.

Düğün olacağını duyan çevre köylerden gençler ve akrabalar da köye gelmişti. Köy nüfusu yaklaşık 700 kişiye ulaştı. Her evde misafirlerle birlikte 30-40 kişi vardı.

O günün şartlarında kız tarafına haber veremedik, arabalar da hareket etmiyordu... Böyle düşünürken çarşamba günü ikindiden sonra bir rüzgâr esti. Nasıl olduysa o rüzgâr perşembe sabahına kadar karı eritti. Herkesin mutluluğu yüzünden okunuyordu. Bayrak dikildikten sonra cumartesi günü kınacılar gitti, pazar günü de düğüncüler. Ben düşüncülerin arasındaydım. Bir buçuk iki saatlik bir yolculuktan sonra Karadağ'a yaklaştık.

Tha'made'nin seçtiği iki kişi köye giriş izni almak ve kafilenin durumundan köyü haberdar etmek için elçi olarak gittiler. Elçilerden birini bağlayıp diğeri izin verdiklerini söylemesi için geri gönderdiler. Damada yakın olanlar için işkence, diğerleri için eğlence zamanı başlamıştı... Suya basma, kara yatırma, çamurda zıplatma gibi çeşitli cezalardan hemen her genç nasibini aldı.

Sabaha kadar geleneklerimize göre eğlendik. Ertesi gün yemeğimizi yedikten sonra gelinimizi alıp köyümüze doğru yola çıktık. Köye yaklaşık yedi kilometre kala Thamademiz otobüsü durdurdu. "Damadın oturduğu eve yüzüğü ve bayrağı kim götürecekt?" Bu da bir eğlenceydi. Yedi sekiz genç yarışa dahil oldu. Bunlardan biri de bendim. Çok çabaladım ama birinci olamadım. Yenildiğim yetmez gibi bir de yolda kaldım. Kendimi koşucu bilirdim ama köyde maratoncu varmış, o gün farkına vardım. Bir süre köye dönecek güç bulamadım. Güç bela köye döndüm. Düğünün devamı da en az başı kadar eğlenceli geçmişti.

Anlatırken insan kültürümüzün zenginliğine bir daha vakıf oluyor. O gün yaşadıklarım bize normal gelirken bugün kelimelere dökmekte zorlanıyorum. Söylediklerimin neler hissettirdiğini ancak yaşayanlar anlar.

Kitap - Film - Müzik Önerileri

Der. Gerige Nisanur

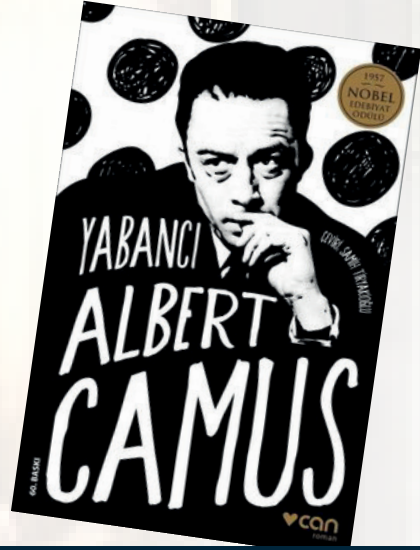
KUŞHA DİMAZE

KİTAP: YABANCI - ALBERT CAMUS

Kendisini herhangi bir edebiyat akımına dâhil olarak görmese de fikirleri dolayısıyla “varoluşçu” ve “absürdist” olarak anılan Albert Camus, Yabancı adlı eseriyle Nobel Edebiyat Ödülüne layık görülmüştür. Ölmüş annesinin cenazesinde, toplumda beklenenin aksine davranışlar sergilediği için istemeyerek de olsa işlediği bir cinayetin sorumlusu tutularak idama mahkûm edilen bir gencin ruh halini anlatmaktadır. İnsanın kendisine ve topluma olan yabancılaşmasını ustalıkla inceleyen bu eser de eminim ki sizler de kendinizden bir şeyler bulacaksınız.

FİLM: 12 KIZGIN ADAM

1954 yılında aslen tv programı olarak hazırlanan yapım daha sonra beyaz perdeye aktarılmıştır. Sidney Lumet'in yönettiği ve Henry Foda ve Rose'nin yapımcılığını üstlendiği film 18 yaşındaki bir gencin davası sırasında 12 kişilik jüri ekibinin karar alma sürecini ve toplumsal ön yargı konularını ustalıkla işlemektedir.

GONEPŞEY JANBEK

KİTAP: ÇERKES SOYKIRIMI - WALTER RICHMOND

Kafkas Savaşlarını, Çerkes Soykırımını, Kafkas coğrafyasını ve halklarını ele alan pek çok yazılı eserde yazar ve çevirmenler kavramları, isimleri, olayları genellikle birbirleriyle karıştırır, tüm Kafkasya'yı ve Kafkaslıları tek tip görme yanlılığına düşer ve olaylar arasında iki farklı yer ve halk arasında bağlantı kurmak yerine tamamen bir bütün sanır. Dolayısıyla bu büyük hatalar sebebiyle eserler akademik olmaktan uzaklaşır ve okuyucular olarak karmançorman bir manzarayla karşılaşırız. Richmond'ın eserinin çevirisinde ise bu hataları pek görmüyoruz. Bu eser Kafkas Savaşlarının bir parçası olan Rusya-Çerkesya Savaşlarını ve soykırımını daha net, yerli yerinde ve vesikalarla ele alıyor.

FİLM: KAR KORSANLARI

Karslı küçük çocukların günlük yaşamları ve eğlenceleri üzerinden 80 darbesi ve getirdikleri, Kars'ın o güzel kış manzaraları, yerel ağız, çocuklar ve samimiyet...

MÜZİK: AY KARANLIK - CEM KARACA

Çünkü Cem Karaca.

GERİGE NİSANUR

KİTAP: PIA MATER - SERKAN KARAIŞMAİLOĞLU

Kitap, yazarının tanımlaması ile bir nöro-roman (sinirbilimsel gerçeklerin, belli bir kurgu ve hayali karakterler eşliğinde okuyucuya sunulduğu bir roman türü). Kurgusu çok akıcı ilerliyor, yazarın anlatım tarzı çok güzel ve içindeki bilimsel bilgiler çok iyi yerleştirilmiş. Okumaktan çok keyif aldığım kitaplardan birisi oldu benim için.

FİLM: DANGAL

Gerçek bir hikayeye dayanan bu film güreşçi bir baba ve güreşmeyi öğrettiği iki kızının ilişkisini konu ediniyor. Hindistan'da küçük yaşta evlendirilen kızların, sadece çocuk doğuran ve ev işi yapmaya zorlanan kadınların durumlarına dikkat çekilmeye çalışılmış. Bütün olarak baktığımızda film müzikleriyle, oyunculuklarıyla ve geri plandaki emeğiyle gerçekten harikaydı

MÜZİK: SESSİZ VEDA - MELİH KİBAR

Çok hissedilerek yapılan bir beste, severek dinliyorum. Bence herkes hayatında 1 kere de olsa dinlemeli.

WAZIBA ABDULKADİR

KİTAP: TÜRKİYE ÇERKEŞLERİ - CANER YELBAŞI

"Bu kitap kapsadığı dönemle ilgili olarak var olan tarih yazımına yeni bir bakış açısı getirmeyi" hedeflemiştir.

FİLM: UMUDUNU KAYBETME

Mutluluğu arayan; tek destekçisi, can yoldaşı oğlu olan bir baba... İnsanın, şartların esiri olmadığını gösteren gerçek bir yaşam hikayesi.

MÜZİK: MAYKOP 2003 - ABİER DİER

Bu müziği ilk keşfettiğimde belki 10 yaşındaydım. Üzerinden on yıl geçti ama üzerimdeki etkisi geçmedi. 2003 yılında Maykop'tan bir kültür esintisi...

Youtube'a abier dier 2003 yazarak bulabilirsiniz. Video Marj Vindej'in Youtube kanalında yüklü bulunmaktadır.

JAGE MÜBERRA

KİTAP: OLAĞANÜSTÜ BİR GECE - STFAN ZWEİG

Bu kitapta davranışlarla, duygularla kendimden parçalar gördüm. Öyle ifadeler var ki insan sarsılıyor. Eminim okuyanlar etkileyici cümlelerden birisine mutlaka kapılacaktır.

FİLM: 12 YILLIK ESARET

Gerçek bir hikaye olduğunu bilmek çok üzücü. İnsanların ne kadar kötü olabileceğini bu filmde görebiliyoruz.

MÜZİK: Vİ NA - FİNEBASSEN

Derinlere götüren büyü bir müzik bu, pek çok duyguyu içinde barındırıyor.

GERİGE TALHA

KİTAP: BU DIYAR BAŞTANBAŞA 2/ YANAN ORMANLARDA ELLİ GÜN -YAŞAR KEMAL

Bu Diyar Baştanbaşa Serisi 3 kitaptan oluşmaktadır. Benim önerdiğim kitap ikinci kitabıdır. Yaşar Kemal'in, gazeteci kimliğini saklayarak Türkiye'de birçok yeri gezerek yaptığı röportajlardan oluşmaktadır. Röportajlar 1951-63 yılları arasını kapsamaktadır. Röportajlar o dönemde Cumhuriyet Gazetesinde yayımlanmıştır. Yapılan röportajlar özellikle doğudaki yoksulluğu çarpıcı bir şekilde göstermektedir. Özellikle kitapta mağarada yaşayan insanların ve orman köylülerinin anlatıldığı kısımlar ilgimi çekmişti. Kitabı okurken günümüze bağlantı kurduğum noktalar da olmuştu.

BELGESEL: MALCOM X'İ KİM ÖLDÜRDÜ?

Aktivist Abdur-Rahman Muhammad'ın, Malcom X'in suikastini araştırdığı 6 bölümlük kısa bir belgesel serisidir. Malcom X'in hayatı ve aktivizmi üzerine bilgi sahibi olacağınız belgesel, suikasta dair çarpıcı bilgiler vermektedir.

MÜZİK: VAN MIŞKUNAN -ZUĞAŞI BEREPE

Denizin çocukları anlamına gelen Zuğası Berepe Lazca ve Hemsince şarkılar yapan bir Rock grubudur. Çok bilinen bir bilgi olmasa da Kazım Koyuncu da bu gruptandır. Rock müzik ile geleneksel Laz ezgilerini birleştirmişlerdir. Önerdiğim şarkısı Van Mışkunan, Lazca'nın kaybolma tehlikesine değinmektedir. Şarkıda Lazcanın geleceğine ilişkin hem umuda hem de umutsuzluğa rastlıyoruz. "Çocuklarımız şarkılar söyleyecek, dilimiz ölmeyecek" derken, birden "bilmiyoruz, bilmiyoruz, yarına ne diyeceğiz" şeklinde bir umutsuzluğa geçiş yapmaktadır. Ana dillerin yok olmasını istemeyen biri olarak etnik müzik yapan grupları önemsiyorum.

WAZIPHA ZEYNEP

KİTAP: OLGUNLAŞMAMIŞ EBEVEYNLERİN YETİŞKİN ÇOCUKLARI- DR.LINDSAY C. GIBSON

Bu kitap, ebeveynlerimizin davranışlarının bizim üzerimizdeki etkilerini çarpıcı bir şekilde ele alıyor. Duygu ve düşüncelerimizin nedenleri konusunda bizlere ışık tutuyor.

FİLM: INTO THE WILD

Gerçek bir yaşam hikayesinin anlatıldığı bu film, başarılı ve varlıklı olan bir gencin her şeyden vazgeçip Alaska'da yaşamasını konu alıyor.

MÜZİK: HOTEL CALIFORNIA-EAGLES

Bir döneme damga vuran bu şarkı hakkında birçok trajik hikaye anlatılmıştır. Bu şarkı insanı Hotel California'da hissettiriyor.

E, Ne Yapıyoruz?

Sogur Jankat

Zaman; durmaz akar, ömrü de beraberinde sürükler. İnsan, ya kendini akışa bırakıp zamanın farkına varmaz ya geçtiği her kıyıda bir iş üretilir ânın bilincinde olur.

Bu akıntıda sürüklenirken limanlara rastlarız. Onlar farkındalık katar, bizi biz yapar. Kişiliğimizi, kendiliğimizi oluşturur. Çerkes bir insanın da milliyetle alakalı durduğu ilk liman: Çerkes olduğunu öğrenmesidir.

Kimisi için bunu bilmek yeterlidir. Kendini akışa bırakır... Uğraşmaya, anlamaya, öğrenmeye karar veren için ise yeni bir rota oluşur. Kültürünü kavrar; başkası değil, kendisi olur. Özüne sahip çıkar.

İkinci liman ise günümüzdür: Güncel fikirleri ve kültürü bugün açısından düşünür. Akışa kapılan, demir atmaya düşünmez bu limana... Komik ve gereksiz bulur. Limana yaklaşan ise önce pişman olur, sonra üzülür. Belki de kızar önceki nesillere. "Neden bugün bu kadar zayıfız?" diye. Durur, düşünür, uğraşır... Bir daha kızar: "Niçin umursamadınız?"

Fark eder: Bu duruma kendileri gelmemiştir önceki nesiller. Farkına varır ama hala kızgındır. Çünkü kültürüyle uğraşan üçüncü bir el keşfetmiştir, dışardan bir saldırı: Modern gözüken bağınazlık, tek tipleştirme çabaları, kültür düşmanları...

Artık **üçüncü liman**dadır. Bu limanda iki seçeneği vardır: Ya durumu düzeltecektir ya kızdığı ile kalacaktır; ya o limanda Çerkeslik bilinci oluşur ya son aşamada akıntıya kapılanlardan olur. Kararını verir...

Hikayesel anlatıdan çıkıp gerçek hayata dönelim...

Kişi, ideolojilere bölündüğü yetmezmiş gibi, kendi içinde parçalara ayrılmış derneklerde de aradığını bulamaz. Bu durum, onu pes ettirebilir. Kimisi umursamaz, derneklere katılır ve geneli amacından sapar. Üretmekten vazgeçip kendini müziğe, dansa verir.

Bazı gençler, sosyal medyada aktif, kurumlara katılırlar. Gençler, bu kurumların ideolojisine; kurumun motivasyonunun, temelini, köklerinin bağlı olduğu yere; katılımcıların olgunluğuna göre, fikirlerini ya zamanla rahatça belirtebilir ya şahit olduklarını hoş karşılamayıp ilgisini kaybeder.

Kişi buralarda aradığını bulamadığında önüne **dört yol** çıkar. **Birincisi**, vazgeçmektir. Kişi "kendine Çerkes"tir artık. Kimisinde de bu yol daha şiddetlidir: Çerkes kimliğinden elini ayağını çeker... **İkinci yol**, kurumları eleştirmektir. Gençse yaşı küçük, saygısız; yaşlıysa bunak olur. Bağınazlığı yenemeyeceğini fark edip bulunduğu ortamdan ayrılır. Farklı bir kurum arar ki bu üçüncü yoldur. Bir ihtimal aradığını bulur yahut yalnız çalışır. Son, yani **dördüncü yol** ise yeni bir kurum kurmaktır. Çünkü bu noktaya kadar pes etmemiştir ve onu yıldırmak artık kolay değildir. Sorunlarını kendisi çözmeye çalışır.

Bu hikayenin devamı gelebilir ki herkes devamını tahmin edebiliyordur.

Problemlerle dolu bu hikayede her Çerkes pay sahibidir. Fakat bilinmelidir: En büyük pay kurumlarımızın ve geçmiş neslimizindir.

Çözüm üretmek de sizin elinizde, problemler akışını sağlamakta. Tercih sizindir.

Eğer kurumlarımız yıllardır ne yapacakları hakkında bilinmezlik içindeyse ve bu durum halen sürüyorsa, yaşı küçük bir insan olarak iki önerim olabilir:

- 1 - Birlikteyse güçlüyüz.
- 2 -Toplum için yapılan hiçbir iş sırta yük olmaz.

Mizah (?) Sayfası

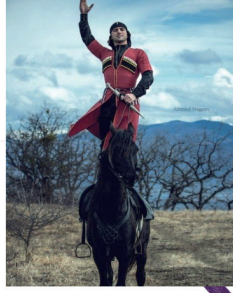
WAZA ABDULKADIR

Daha fazlası için bkz. @kulturelmimizah

hıgebz

abisi

dayısı

ben

ceugda herkesi ortaya atan amcaya
görünmemeye çalışıyorumdur

Martin Kochesoko davasının
neticelenmesini bekliyorum

O: Benim için ne yapabilirsin ?

BEN:

koronadan sonra kaşen garanti sigoş

Çerkes babalarının gözünde

kızları

oğulları

kafkasyanın en büyük problemi

